

OBSERVACIONS AL DOCUMENT
“MÈTODES D’AVALUACIÓ DE LA RECERCA A LA UB”
COMISSIÓ DE RECERCA DE LA FACULTAT DE DRET

1. Consideracions prèvies.

A) Sobre el document “Mètodes d’avaluació de la recerca a la UB”.

El document presentat pel Vicerectorat, de 4 de maig de 2004, és un document de treball elaborat per una Subcomissió de l’antiga Comissió de Política Científica que, com es diu en la seva Nota preliminar, constitueix “un recull descriptiu dels diferents mètodes d’anàlisi i avaluació de la recerca dels quals es disposa a la Universitat de Barcelona”. Com que també es tracta d’un “document de treball subjecte a revisió i comentaris”, s’ha de valorar en aquesta mesura i, per tant, **no es pot considerar que estableixi un protocol o un procediment regularitzat per a l’avaluació de la recerca en l’àmbit de les ciències socials i les humanitats, i en particular, en l’àmbit del dret.**

D’una banda, el document explica quins mètodes quantitius i qualitius s’utilitzen en l’avaluació dels resultats de la recerca. Concretament, el document indica que aquests no s’apliquen a les ciències socials i a les humanitats (apartat 3.2, pàgines 22 a 24), però la Subcomissió “exposa la necessitat de traslladar en la mesura que sigui possible i coneixent les seves limitacions, els sistemes d’avaluació de ciències experimentals a les ciències socials i humanitats” (pàg. 23).

S’ha de tenir molt en compte que els paràmetres que s’utilitzen per a la valoració dels resultats de la recerca poden tenir una significació molt diferent en funció dels àmbits científics als que s’apliquin. Molt sovint els *outputs* que generen les diferents disciplines científiques són difícilment comparables d’un àmbit a l’altre. Aquesta dificultat es reconeix fins i tot en aquells sistemes que ja estan prou consolidats i que, precisament, es distingeixen pel seu caràcter d’*output-oriented*, com per exemple és el cas dels *Research Assessment Exercises* (RAEs) que es fan servir al Regne Unit¹, així com en alguns dels documents de treball relatius a la valoració conjunta de les polítiques d’IDT nacionals elaborats pels serveis de la Comissió de les Comunitats Europees². Per això cal, primer de tot, determinar amb molta precisió el significat dels *outputs* de recerca, individualment, en cada una de les diferents disciplines científiques, en tant que medi per a codificar i transmetre un coneixement científic determinat dins d’una comunitat científica determinada. **En qualsevol cas i de manera força generalitzada, pot observar-se la falta d’unanimitat a l’hora de determinar una metodologia única per l’avaluació de les ciències socials³.**

D’altra banda, el document també formula diverses qüestions que queden obertes a la reflexió i fa propostes de canvis en els barems fins ara utilitzats; entenem, per tant, que el document vol ser obert.

Pel que fa als *inputs*, especialment pel que a la baremació de projectes es refereix, el document considera la seva valoració com una qüestió merament quantitativa i d’aplicació mecànica, en la que s’assigna a cada tipus de projecte una puntuació determinada; en tot cas, el problema és acordar la puntuació i la taula de puntuacions.

¹ Koelman, J.- Venniker, R., “Public funding of academic research: The Research Assessment Exercise of the UK”, Higher Education Reform: Getting the Incentives Right, CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis-CHEPS

² Primeros resultados de la evaluación comparativa de las políticas nacionales de IDT, SEC(2002)129

³ Towards Indicators of research in the Social Science and Humanities, 1999

En aquest sentit, pot semblar raonable, com es proposa en el document, puntuar més els projectes europeus, distingint segons la forma de participació. No obstant, en el document no es justifica la diferenciació que es fa respecte als projectes que es consideren de "primer nivell" i els que es consideren de "segon nivell", a més de que presenta algunes decisions que es poden discutir, com per exemple, dins del VI Programa Marc, el perquè es classifiquen les "Marie Curie Excellence Promotion" o les "Coordination Actions" com de nivell 2, i en canvi, els "Specific Research Projects for SMEs" es consideren de nivell 1.

Igualment, es comprèn la valoració diferent de les accions especials i de les accions de finançament d'infraestructures. També es pot mantenir que els convenis i contractes de recerca se'ls atribueixi una valoració inferior a la dels projectes per la rellevància i la competitivitat.

No obstant això, el mateix objecte de la recerca en l'àmbit del dret, el seu caràcter eminentment nacional o sub-estatal, i la diversificació existent entre les diferents disciplines jurídiques, fa que es pugui qüestionar la prioritització del projectes públics d'àmbit estatal respecte els projectes públics o privats d'abast autonòmic. Per exemple, és força evident que els projectes de recerca sobre dret civil català o dret públic de Catalunya, exclusivament vigent a Catalunya i que ha experimentat un important desenvolupament en els darrers anys, pot trobar un marc de finançament molt més propici a nivell autonòmic que a nivell estatal, sense que l'abast d'aquest finançament o d'aquesta convocatòria específica a la que s'ha concorregut prejutgi en absolut la qualitat de la recerca que fan els investigadors en aquest camp.

De la mateixa manera, la valoració dels *ouputs* de la recerca, fent servir estrictament un sistema que es basa en essència en l'aplicació de mètodes quantitius, és qüestionable. **Són evidents en aquest punt les limitacions, insuficiències, distorsions i desequilibris que l'aplicació de mètodes com els recollits en el document de referència posen de manifest en l'àmbit del dret,** consideració que probablement també es pot estendre a altres àmbits de les ciències socials i humanístiques.

B) Sobre els texts i documents de base per analitzar l'avaluació de la recerca en l'àmbit del dret.

Qualsevol anàlisi sobre els mètodes d'avaluació de la recerca en l'àmbit del dret hauria de partir, com a mínim, de les consideracions formulades ja en altres texts i documents, fruit de reflexions i discussions dins de la pròpia comunitat científica catalana en l'àmbit del dret.

Entre ells, cal fer esment particular dels següents:

- Informe de la Comissió Interuniversitària sobre Avaluació del Currículums de dret (juny 1996).
- Conclusions de l'àrea de dret de les I Jornades sobre Recerca a la Divisió II, en *Segon Llibre-guia de recerca*, Barcelona 1998, pàgs. 142 i ss.
- Report de la Recerca a Catalunya, dret (1990-1997), Institut d'Estudis Catalans. S'està elaborant actualment la revisió d'aquest report pel període 1998-2003.
- Presentació al "Llistat de Revistes en l'àmbit del Dret. Proposta de llistat realitzada des de la Divisió de Ciències Jurídiques, Econòmiques i Social de la Universitat de Barcelona", maig 2001.

Igualment, poden citar-se, fora del país, documents prou importants en la valoració de les metodologies d'avaluació de la recerca en ciències socials, com són els informes següents: Jeannin, Ph., *Revumetrie de la recherche en Sciences humaines et sociales*, Rapport synthétique et final de mission (1999-2003), Direction Générale de la Recherche, France, 2003; Godelier, *L'état des Sciences de l'homme et de la société en France et leur rôle dans la construction de l'Espace Européen de la Recherche*, 2002; OECD, *The Evaluation of Scientific Research: Selected Experiences*, Paris,

1997; Nederhof,AJ.-de Baublax,V., et alt., *Towards Indicators of Research in the Social Science and Humanities*, Netherlands, 1999.

C) Sobre la classificació de revistes en l'àmbit del dret que aparentment utilitzava el DURSI.

Tal com s'indica en el document (pàg. 22), el DURSI, a través del Consell d'Avaluació Científica i Tècnica (CONACIT) va oferir una documentació amb una classificació de revistes científiques per àrees. Segons sembla, aquesta classificació va ser recollida per la UB. **En l'àmbit del dret, la classificació de revistes que figurava era la que havia adoptat la Comissió de Recerca de la Divisió de Ciències Jurídiques, Econòmiques i Socials** el maig de 2001, a partir d'una ponència formada per professors representants dels diferents departaments de la Facultat de Dret. Ara bé, enlloc figurava ni aquest origen ni tampoc que aquesta classificació hagués rebut el consens de la comunitat científica i l'aprovació institucional ja sia del CONACIT o d'altres òrgans com el Consell d'Assessorament, Seguiment i Avaluació (CASA). Cal recordar, a més, que aquest document s'havia d'entendre amb totes les cauteles i consideracions que s'hi formulaven, i que en la seva elaboració es van fer paleses les dificultats de trobar criteris objectivables per la classificació. Tot i això, aquest és l'únic document que tenim actualment. D'altra banda, en el document sobre els Mètodes d'avaluació es reconeixen les limitacions dels llistats i la referència a les revisions dels mateixos que hagin estat proposades per les Comissions de Recerca corresponents (pàg. 23).

A més a més, des del passat mes de maig, el DURSI ha retirat de la seva pàgina web totes aquestes classificacions de revistes en l'àmbit de les ciències socials i humanitat i, segons escrit del Director General de Recerca s'ha encarregat un estudi bibliogràfic i bibliomètric a un equip de biblioteconomia i documentació de la UB. Paral·lelament, s'ha format un grup de treball per elaborar criteris per avaluar les humanitats i les ciències socials que ha elaborat un qüestionari. En definitiva, estem davant d'un procés obert que, com diu el Director General, "servirà de base per iniciar un ampli debat entorn a l'avaluació de la recerca en humanitats i ciències socials".

D'altra banda, també cal tenir en compte la iniciativa que actualment s'està duent a terme pel CINDOC-CISC sobre la valoració dels índex d'impacte de les revistes espanyoles en l'àmbit del dret, a partir de l'enquesta sobre les revistes millor valorades pels "pars". L'objectiu final d'aquest estudi és el d'elaborar una categorització de la qualitat de les revistes i la seva classificació a partir dels indicadors de qualitat.

Un procés, doncs, que fa que el document sobre Mètodes d'avaluació quedi en un absolut segon terme. **Com que aquest és un procés que requereix la màxima participació dels interessats, des de la Facultat de Dret assumim el compromís d'implicar-nos-hi.**

2. Factors contextuals a considerar en l'avaluació de la recerca en l'àmbit del dret.

A) Sobre el caràcter de la investigació jurídica.

Com es va subratllar en l'Informe de la Comissió Interuniversitària i en les conclusions de l'àrea de dret de les Jornades de Recerca de la Divisió II esmentades, entenem que, a l'hora d'establir criteris concrets d'avaluació de la recerca, i pel que fa a la utilitat i aplicabilitat d'uns criteris de qualitat de monografies, llibres col·lectius o d'una llista de revistes classificades per categories, **no s'ha d'oblidar els factors específics que concorren en l'àmbit del dret i que no permeten l'aplicació automàtica de paràmetres emprats en altres ciències socials.** Aquests factors són, essencialment:

- a) El caràcter fonamentalment nacional, estatal o sub-estatal, llevat d'excepcions, de la recerca. A més de que aquest és un dels trets principals que caracteritza l'objecte mateix de la recerca,

no hi ha en l'àmbit del dret, en un grau comparable al que es dona en el camp de les ciències experimentals i fins i tot d'altres ciències socials, una comunitat científica internacional amb òrgans propis (revistes, associacions, congressos) que serveixi de referència per valorar la producció científica pròpia

b) El caràcter diversificat de les investigacions en el si de cadascuna de les àrees de coneixement jurídiques, tenint en compte que la comunitat científica fa prevaler la diversificació més que les línies de recerca. En el camp del dret, la unitat de l'objecte - el sistema jurídic o els seus sectors reconeguts (dret civil, dret constitucional, etc.) i l'estudi de la pluralitat de qüestions i problemes que es plantegen - fa que s'atribueixi un valor superior a la recerca diversificada que a la recerca de qüestions específiques que puguin configurar una línia definida de recerca.

c) El caràcter preferentment individual de la investigació jurídica.

Cadascun d'aquests trets té conseqüències importants pel que fa a la publicació de les contribucions científiques.

B) Sobre la tipologia dels resultats de la investigació jurídica.

Una eina que s'utilitza freqüentment en l'àmbit de les ciències experimentals és el recurs a la valoració dels articles d'acord amb el factor d'impacte que té la revista on es publiquen, que apareix anualment al *Science Citation Index Journal Citation Report*. Això es deu sovint al fet de que, bé que també es publiquen els resultats de la recerca en monografies o obres col·lectives, en l'àmbit de les ciències experimentals la principal via de difusió d'aquest coneixement són els *proceedings* de les conferències i les revistes especialitzades.

En el cas de la recerca jurídica, la situació és ben diferent. El paper i la significació entre la comunitat científica que tenen les revistes especialitzades davant la publicació de monografies especialitzades o de tesis doctorals (que generalment tradueixen un treball de recerca intensiu i continuat en el temps), sol ser força menys rellevant que el que aquestes tenen en l'àmbit de les ciències experimentals. Passa el mateix respecte als llibres homenatge, llibres col·lectius o capítols específics de llibres. En l'àmbit de les ciències socials, a més, també és força significativa la presentació de contribucions científiques en format de *working papers*, ponències o comunicacions a congressos o conferències nacionals o internacionals. No pot negar-se que aquest tipus de contribucions, que en el document no reben cap tractament pel que fa a la seva ponderació i avaluació, estan també concebuts per difondre, generalment, els primers resultats d'investigacions científiques entre la comunitat d'investigadors. Igualment, el tipus de treballs que es publiquen en les revistes especialitzades poden tenir un abast ben diferent.

Aquesta diversitat a l'hora de valorar els medis de difusió del coneixement és un aspecte que, des d'un punt de vista bibliomètric, es remarca en alguns estudis com l'elaborat per les universitats dels Països Baixos (*Towards Indicators of research in the Social Science and Humanities*, 1999). En ell es contempen diferents tipus de publicacions: monografies individuals (distingeix les que contenen una contribució fonamental de les que tenen un caràcter més aplicat, i les primeres edicions de les posteriors edicions revisades), tesis doctorals, monografies col·lectives, tesis no publicades, contribucions científiques rellevants en revistes especialitzades ("*outstanding national or international scholarly journals/ national or international journals that are good, yet not outstanding/ national or international journals in which high quality contributions tend to appear*"), llibres homenatge, informes de seminaris, edició de llibres col·lectius, publicació integral de contribucions en congressos internacionals, publicació d'*abstracts* de contribucions en congressos internacionals, publicació integral de contribucions en congressos nacionals, publicació d'*abstracts* de contribucions en congressos nacionals, publicació de materials docents.

Tot això implica que la **utilització dels estàndards bibliomètrics que s'han creat a partir de les bases de dades de l' *Institute for Scientific Information*, siguin difícilment adequades o pertinents per a l'avaluació de les ciències socials, i en particular del dret**, en la mesura en que amb aquestes eines no s'obté més que una estadística dels aspectes quantitatius que es deriven de les publicacions dels investigadors en les revistes especialitzades, sense que es tingui en compte les particularitats o els trets característics de l'objecte de la recerca.

Pel que fa als índexs de ciències socials de l'ISI (*Social Science Citation Index* –SSCI- amb 104 revistes llistades a l'àrea de dret, i el *Current Contents Social & Behavioral Sciences* –CCS&BS, amb 87 revistes llistades a l'àrea de dret), a més a més, pot assenyalar-se que les revistes en llengua no anglesa (i aquesta més que una opinió generalitzada entre els investigadors de molts països europeus és una realitat contrastada), estan força mal representades, amb l'absència de revistes de reconegut prestigi i la inclusió de revistes que no van més enllà de la simple difusió, de tal manera que només molt tangencialment reflecteixen el nivell de la recerca en ciències socials.

Per exemple, en un estudi recent a França⁴ es senyala que d'una selecció de 110 revistes jurídiques (69 franceses i 41 d'altres països de la UE –cap d'espanyola- i dels EEUU) elaborada per la Biblioteca Nacional de França, només 4 figuraven indexades al *CCS&BS Law* i al *SSCI Law*, cap d'elles francesa. Pel que fa a les revistes jurídiques espanyoles, val a assenyalar que no estan llistades al SSCI. Però és que fins i tot entre les de llengua anglesa que apareixen referenciades als índex de l'ISI s'observen certes dificultats en la classificació; per exemple, l'*American Journal of International Law* està llistada a Sociologia, l'*American Journal of Legal History* està llistada a Economia.

Aquesta situació es reproduïx en altres eines de referència, com l'*Index to Foreign Legal Periodicals* (IFLP) de la Universitat de Berkeley que d'un total d'aproximadament 450 revistes només incorpora 10 revistes espanyoles (*Anuario de Derecho Civil*, *Anuario de Derecho Internacional*, *Anuario de Derechos Humanos*, *Anuario Hispano-Luso-Americano de Derecho Internacional*, *Documentación Jurídica*, *Revista de Administración Pública*, *Revista de Derecho Mercantil*, *Revista de Derecho Privado*, *Revista de Derecho Procesal*, *Revista Española de Derecho Internacional*, *Revista General de Derecho*), de qualitat i prestigi ben desigual.

D'altra banda, pel que fa als seus continguts, les monografies i els articles publicats en revistes especialitzades, ni que tinguin el mateix nombre de pàgines i puguin estar publicats en revistes classificades en el mateix nivell, no són iguals o es poden considerar d'una qualitat semblant. Deixant de banda treballs purament de divulgació, es poden distingir, com va fer la Comissió Interuniversitària ja esmentada, diferents nivells de qualitat en les aportacions fonamentals de la recerca jurídica, que es poden expressar d'aquesta manera:

a) Estudis amb una estructura original, debat dels problemes i de les solucions, amb aportacions personals originals (contribucions a la renovació científica i al desenvolupament científic d'una determinada àrea de coneixement).

b) Treballs sobre una determinada qüestió o aspecte de la ciència jurídica amb presentació dels problemes jurídics que es plantegen i amb aportació de les posicions doctrinals (estudis sobre "l'estat de la qüestió").

c) Exposicions de caràcter descriptiu d'una llei o d'una institució (escrits essencialment descriptius).

Tot això pel que fa pròpiament als estudis publicats. Però s'ha de tenir en compte també que en les revistes especialitzades en l'àmbit del dret, siguin de la categoria que siguin, s'hi publiquen altres

⁴ Jeannin, Ph., *Revue métrique de la Recherche en Sciences Humaines et Sociales*, Rapport synthétique et final de mission (1999-2003), Novembre 2003, Direction de la Recherche, Ministère délégué à la recherche et aux nouvelles technologies, France

resultats de l'activitat de recerca i universitària dels investigadors. Així, s'ha de distingir, al marge, dels estudis doctrinals suara esmentats, diferents tipus de treballs, com ara:

- a) Comentaris jurisprudencials
- b) Publicació de dictàmens encarregats per institucions públiques o privades
- c) Notes d'informació
- d) Cròniques judicials o de pràctica jurídica
- e) Ressenyes de llibres
- f) Recensions de llibres
- g) Notes bibliogràfiques
- h) Edició i anotació de textos històrics i legals
- i) Notes biogràfiques

Aquests diferents resultats publicats en revistes han de tenir la seva valoració adequada però, evidentment, no poden tenir la mateixa valoració que un article científic com els que abans hem indicat, encara que puguin haver estat publicats en un mateix número d'una determinada revista.

C) Sobre el context funcional de l'avaluació.

Si atenem a aquestes consideracions, tot i que pugui semblar una obvietat, és prioritària l'avaluació del contingut de qualsevol treball científic que es difon en una monografia, en un llibre col·lectiu o en una revista, respecte a l'avaluació o la classificació que s'hagi pogut atorgar al mitjà de publicació. **En altres paraules, l'avaluació de la recerca, seguint criteris exclusivament formals i quantitius, entenem que pot resultar esbiaixada i errònia.** S'ha de completar necessàriament amb l'aplicació de criteris de qualitat i amb una adequada valoració del conjunt de la recerca individual. L'anàlisi de les dades bibliomètriques s'ha de combinar necessàriament amb l'avaluació qualitativa del coneixement. Aquesta avaluació qualitativa només pot fer-se des de la mateixa disciplina, si el que es pretén és determinar quan una contribució d'un investigador és rellevant per a la comunitat científica afectada.

El sistema proposat no ha de servir en cap circumstància per establir un mecanisme automatitzat, mecànic i exclusivament informàtic d'avaluació, ni estalviar-se la figura dels avaluadors especialistes en les diferents àrees de coneixement, a qui correspon l'aplicació individual dels criteris i orientacions generals adoptats.

El cert és que a Espanya, tret de casos excepcionals i a diferència d'altres països com Holanda o el Regne Unit on aquest és el sistema de preferència, manquen criteris objectius de valoració a partir de *referees* o *peer reviews*. Aquest tipus de valoracions, basats en l'avaluació de l'activitat científica pels mateixos membres de la comunitat científica, tot i reconeixent la seva component subjectiva, té un paper que hauria de ser essencial en l'avaluació de la recerca en l'àmbit del dret. La revisió per "pars" és fonamental en la funció editorial, tant si es tracta de revistes especialitzades com de monografies. En definitiva, la qualitat de la contribució científica que s'acaba publicant, i que per tant constitueix un *ouptut* de la recerca, dependrà de l'avaluació de la mateixa comunitat científica a la que pertany l'autor del treball. Per regla general, aquests avaluadors fan servir també informació de caràcter quantitatiu sobre les cites i les publicacions en les seves avaluacions, si bé només com a informació complementària (*informed peer review*).

Tal i com ja s'ha indicat anteriorment, s'ha de subratllar el caràcter més obert de les **revistes** quant a la diferent qualitat i entitat dels articles i treballs que publiquen. Això fa que la qualitat en una

mateixa revista dels diferents articles que s'hi publiquen pugui ser molt diferent, i s'hi puguin trobar articles de primer nivell i de menor qualitat. Igualment, valorar globalment el prestigi i la qualitat d'una revista es fonamenta, en gran part, en la utilitat que els investigadors puguin fer dels treballs que s'hi publiquen.

Aquesta circumstància explica que els criteris no puguin ser aplicats estrictament i uniformement i que puguin aparèixer a nivells baixos revistes d'una solvència reconeguda en els àmbits respectius però que, funcionalment considerades, pel fet de pertànyer a una tradició jurídica diferent (com, per exemple, l'anglosaxona) es troben allunyades d'una perspectiva jurídica com la peninsular. Cal, per tant, abans de començar amb els càlculs d'indicadors, determinar clarament quines són les revistes que tenen un alt grau de incidència i de reconeixement científic dins de l'àmbit científic que s'avalua i això, evidentment, ho ha de fer la comunitat d'investigadors de cada una de les disciplines, l'única competent per avaluar la qualitat científica de les revistes en les que publiquen en els seus membres.

En aquest sentit, s'han de considerar les revistes estrangeres des d'aquesta perspectiva funcional i no s'ha de considerar criteri de qualitat, *per se*, la inclusió d'una revista jurídica en el *Social Sciences Citation Index*, atès, entre altres elements, al fet que aquest índex se circumscriu, en l'àmbit jurídic, fonamentalment a revistes editades als Estats Units. A més de la clara preferència del SSCI per les publicacions en llengua anglesa, com ja s'ha indicat, el SSCI només pren en compte qui figura com a primer autor en els treballs col·lectius i el sistema de citacions no distingeix entre les cites que tenen un caràcter positiu i les que tenen un caràcter negatiu (a part del fet de que aquest criteri es pot distorsionar per la cita excessivament freqüent de professors amb qui hi ha una relació personal o professional). Hi ha estudis, a més, que demostren que no necessàriament aquest, per si sol, sigui un criteri determinant per mesurar l'excel·lència científica⁵.

És també una opinió contrastada que amb freqüència els treballs que els investigadors no angloparlants publiquen a les revistes especialitzades que s'editen en llengua anglesa no tenen més que un caràcter descriptiu del dret intern, amb poc valor científic. Això explica la poca presència dels investigadors en revistes d'aquest abast, un element que es dona, d'altra banda, també en països amb molta més tradició de publicació en revistes en llengua anglesa, com és per exemple el cas dels Països Baixos, on només un 10% de les publicacions són en anglès⁶.

En aquesta valoració s'ha de tenir en compte, també, que el vincle entre les revistes jurídiques i les disciplines jurídiques objecte de la recerca és força significatiu. Els investigadors en certes disciplines jurídiques poden tenir, en teoria, una major facilitat per difondre els seus treballs en revistes d'àmbit internacional, mentre que els investigadors d'altres àrees de coneixement difícilment, per l'objecte de la seva recerca, hi poden accedir. A títol d'exemple, es pot mencionar de nou l'estudi realitzat per les universitats holandeses⁷, d'acord amb el qual el percentatge de publicacions escrites en anglès durant el període 1992-1996 en els àmbits del dret internacional públic, del dret internacional privat o del dret comunitari poden fins i tot superar el 25%; mentre que treballs de recerca en dret de família, en dret de la propietat o en dret civil amb prou feina assoleixen un 5%.

En canvi, sí que s'ha de donar la valoració adequada a les revistes científiques de publicació i de caràcter exclusivament català, amb el benentès que el dret civil de Catalunya o el dret públic de Catalunya són àmbits específics de la recerca jurídica i poden ser objecte d'investigacions científiques d'excel·lència, malgrat el caràcter sub-estatal de l'objecte de la recerca i els límits geogràfics de la comunitat científica a què es destina.

⁵ Robert J. W. Tijssen, Martijn S. Visser, Thed N. van Leeuwen, "Benchmarking international scientific excellence: are highly cited research papers an appropriate frame of reference?", *Scientometrics*, 2002, Volume 54, Issue 3

⁶ *Towards Indicators of Research in the Social Science and Humanities*, Netherlands, 1999

⁷ *Towards Indicators of Research in the Social Science and Humanities*, Netherlands, 1999, p. 102

D'altra banda, s'apliquen les mateixes consideracions que acabem de fer a la publicació de **monografies, llibres i de capítols al llibres**, que com ja hem dit, és molt important en dret. També s'ha de tenir en compte que l'editorial que publica un determinat treball científic constitueix, en general, una determinada garantia de la seva qualitat i rigor. Aquest fet és especialment rellevant en l'àmbit del dret on hi ha, a Espanya i a l'estranger, editorials especialment prestigioses i reconegudes, com ara Civitas, Aranzadi, Ariel, Bosch, Marcial Pons, Lex Nova, Tirant lo Blanc o Tecnos, per citar-ne sols algunes. Igualment, la publicació d'una obra per una determinada institució científica de solvència plenament reconeguda constitueix un indicador orientatiu sobre la qualitat de la mateixa.

Finalment, pel que fa a les **contribucions a congressos nacionals i internacionals**, s'ha d'advertir que des de l'àmbit de dret, i donada l'especificat de l'objecte de la recerca, no és pertinent una prioritització, com la que es fa en el document, dels congressos d'àmbit internacional respecte als congressos d'àmbit nacional, a part del fet que tampoc queda clara en que es basa aquesta diferenciació (un congrés és internacional només perquè té lloc en un país diferent a Espanya, independentment del prestigi de la institució que l'organitza? O ho és per la participació d'experts prestigiosos d'altres països, encara que es celebri en el territori de l'Estat?, etc.). D'altra banda, és important incorporar criteris de valoració d'aquest tipus de contribucions científiques, com poden ser, entre d'altres, si es tracta de ponències, de comunicacions a ponències, de comunicacions lliures, o de pòsters; si hi ha o no un procés d'avaluació previ a l'acceptació de la contribució per medi de la intervenció del Comitè Científic del congrés; o si s'han fet públics o no aquests criteris d'avaluació entre els investigadors potencialment interessats.

3. Conclusions.

No pot considerar-se, en el seu estat actual, que el document presentat pel Vicerectorat de Recerca estableixi un protocol regularitzat per a l'avaluació de la recerca en l'àmbit de les ciències socials i les humanitats, i en particular, en l'àmbit del Dret. D'una banda, cal constatar que hi ha una clara absència d'unanimitat a l'hora de determinar una metodologia única per l'avaluació de les ciències socials. De l'altra, qualsevol anàlisi sobre els mètodes d'avaluació de la recerca en l'àmbit del dret hauria de partir de les consideracions formulades ja en altres texts i documents, fruit de reflexions i discussions dins de la pròpia comunitat científica.

Pel que fa a la consideració i a la valoració dels *inputs* de la recerca, pot semblar raonable, com es proposa en el document, puntuar més els projectes europeus. No obstant això, el mateix objecte de la recerca en l'àmbit del dret, el seu caràcter eminentment nacional o sub-estatal, i la diversificació existent entre les diferents disciplines jurídiques, fa que es pugui qüestionar la prioritització del projectes públics d'àmbit estatal respecte els projectes públics o privats d'abast autonòmic.

Pel que fa a la consideració i a la valoració dels *outputs* de la recerca, són evidents les limitacions, insuficiències, distorsions i desequilibris que l'aplicació de mètodes com els recollits en el document de referència posen de manifest en l'àmbit del dret.

D'una banda, no s'ha d'oblidar els factors específics que concorren en l'àmbit del dret i que no permeten l'aplicació automàtica de paràmetres emprats en altres ciències socials: el caràcter fonamentalment nacional, estatal o sub-estatal, llevat d'excepcions, de la recerca; el caràcter diversificat de les investigacions en el si de cadascuna de les àrees de coneixement jurídiques; i el caràcter preferentment individual de la investigació jurídica.

De l'altra, cal tenir en compte i estar atents al desenvolupament de les diverses propostes i iniciatives que s'estan duent a terme per part d'altres institucions, en particular en el si del DURSI i en el si del Ministeri pel que fa a l'elaboració de criteris per avaluar les humanitats i les ciències socials.

Igualment cal tenir en compte que en l'àmbit del dret, al costat de les revistes especialitzades, tenen una molt especial significació i consideració determinat tipus de publicacions que potser no són tant freqüents en l'àmbit de les ciències experimentals. Aquest és el cas de les monografies especialitzades o de tesis doctorals, els llibres homenatge, els llibres col·lectius, els capítols específics de llibres, o les contribucions científiques en format de *working papers*, ponències o comunicacions a congressos o conferències nacionals o internacionals.

L'avaluació de la recerca, seguint criteris exclusivament formals i quantitius, pot resultar esbiaixada i errònia. En l'àmbit del dret es fa palesa la necessitat d'incorporar a aquesta valoració elements qualitius, probablement per la via de *referees* o *peer reviews*. Aquest tipus de valoracions, basades en l'avaluació de l'activitat científica pels mateixos membres de la comunitat científica té un paper que hauria de ser essencial en l'avaluació de la recerca en l'àmbit del dret.

En aquest context, no resulta adequada la prioritització de les revistes o de les publicacions internacionals respecte les nacionals o les autonòmiques. La utilització dels estàndards bibliomètrics que s'han creat a partir de les bases de dades de l' *Institute for Scientific Information*, no són pertinents per a l'avaluació de la recerca en l'àmbit del dret. A més del fet de que en les revistes en llengua no anglesa hi estan força mal representades, de manera que només molt tangencialment reflecteixen el nivell de la recerca en ciències socials.

Pel que fa a les revistes especialitzades, també s'ha d'assenyalar el caràcter més obert de les revistes quant a la diferent qualitat i entitat dels articles i treballs que publiquen, el que comporta que els criteris no puguin ser aplicats estrictament i uniformement i que puguin aparèixer a nivells baixos revistes d'una solvència reconeguda en els àmbits respectius però que, funcionalment considerades, pel fet de pertànyer a una tradició jurídica diferent (com, per exemple, l'anglosaxona) es troben allunyades d'una perspectiva jurídica com la peninsular.

En aquesta valoració s'ha de tenir en compte, també, que el vincle entre les revistes jurídiques i les disciplines jurídiques objecte de la recerca és força significatiu. Els investigadors en certes disciplines jurídiques poden tenir, en teoria, una major facilitat per difondre els seus treballs en revistes d'àmbit internacional, mentre que els investigadors d'altres àrees de coneixement difícilment, per l'objecte de la seva recerca, hi poden accedir.

En canvi, sí que s'ha de donar la valoració adequada a les revistes científiques de publicació i de caràcter exclusivament nacional o català, amb el benentès que hi ha àmbits específics molt importants de la recerca jurídica que són objecte d'investigacions científiques d'excel·lència, malgrat el caràcter sub-estatal i els límits geogràfics de la comunitat científica a què es destina. Això mateix succeeix amb les contribucions a congressos nacionals i internacionals, respecte les quals no és pertinent una prioritització, com la que es fa en el document, dels congressos d'àmbit internacional respecte als congressos d'àmbit nacional.

Per totes aquestes raons entenem que són necessàries, en el marc del procés endegat pel Vicerectorat de Recerca, en el que cal que la Facultat de Dret i en particular la seva Comissió de Recerca tinguin un paper pro-actiu, les següents actuacions:

- a) Acordar l'establiment de nous paràmetres i *items* per als curricula tenint en compte la diversitat de resultats publicables, ja que, al marge dels estudis doctrinals existeix una diversitat de tipus de treballs resultants de la recerca que no es valoren adequadament ni en el document presentat pel Vicerectorat, ni en la mateixa aplicació informàtica del GREC.
- b) Procedir, si s'escau, a la posta al dia del llistat elaborat l'any 2001 per la Divisió de Ciències Jurídiques, Econòmiques i Socials (altes, baixes i canvis de categories).

- c) Acordar l'establiment d'un llistat de les principals editorials jurídiques espanyoles i estrangeres.
- d) Acordar els criteris per l'avaluació de llibres i capítols de llibres.
- e) Acordar els criteris per valorar la participació i la publicació de contribucions rellevants a congressos nacionals i internacionals.
- f) Acordar que, com a criteri general, l'avaluació qualitativa de la recerca s'ha de fer sempre per avaluadors (per "pars") atenent l'interès funcional i el context de la recerca.

Barcelona, 16 de juny 2004